

Massalit / Masarak

NÂMŊAM IRE

Les insectes

Abujoron

Abujoron ti âñii niṅa ye. Yagu
âñii kooy niṅenda ye, ti tinnde
gu de ndeleṅ niṅa ye.

Abujoron joo tana
dûmmo na mbo âñiwo
tonḡonḡoreye.

Ti gâyiriya ta gi âñu ḡonḡol nañ âḡu
kûllañ timisi. Gani âñu timisiḡa ilim
hâbutuu îndisaḡan koy kallo de ûkasi.

Arko

Arko ti kûjom kâinii mbara cukani
tenegiye. Hâgudu koyee taña
kûjo mo yande, kamii mo ye.

Arko ti tôri-ken,
fetta mbara koy
tooron cir-cir
tige-ken, ôriye.
Ti kana mbo
tôrindaye.

Fetta taña takka
yande, ñok nena ye.
Tâmi-ken, ñelle
tîke.

Arko ti ganim mo
âgu kûllañ kedom
ticicake.

Gorte-gorte

Gorte-gorten i sutun
50,000 ye. Gorte-gorte
yakunun joo 8 tenegiye.
Joo 8 tenendan, gorte-
gorte yande.

**Gorte-gorte ti kedem
seltenta nicicake ye.**

**Âṅarii taṅa gonjor molo ndînjaru taṅi to
torteye. Âṅarii wî njuṅṅaa lo nîyembo
nîbirii ye.**

Nâbur-ṇâbure

Nâbur-ṇâbure ti joo 10 tene. Hâgudu kosi taṇa nîyembo sibinaa ye, yagu kallo de tesereye.

Nâbur-ṇâbure ti kedem ticiake-ken, saṇ kurnaṇ ko ṇêtu tîndarinde. In ken, ma jicaka tândaṇin-kede, aṇiṇ 100 noṇ liṇan-kodo kedem ticiakeye.

Nâbur-ṇâbure ti tîriṇgo koy kîbin niṇa ye. Tîriṇgo kura dolo tîbinan, tiṇaye. Yagu ûji do saṇ tîbindaye.

Tîringe

Tîringe ti kuram maldu nene gi ye.
In ken kangu toŋonan, nîyembo tiyeye.

10

Tîringe kâddi gu “dîrijaŋa” uriye.

**Tîringe ti nîyembo
nûnurke ye. Hâbutuu
kâddur mo lay tûnurke.**

**Tîringe ti kimiñ
tuñanan, sûnju de
subuñ mbara
ñun-kodo tilisi.**

**Tîringe ti kusañ de niye gi ye. Hâbutuu
ûye-ken, kino tiyegiye. Hâgudu hâbutu
tirom munje tiyen koy tosinje.**

Âjingati

12

Âjingati ti fariġ malta nîha naġe ye.

Âjingati malta farin laño kâddur
tununan, malta tuu wâsinjari.

Âjingati ti joo 8 nene gi ye. Yagu
tibikiñiñi gim, joo 6 tenegiye.
Hâgudu boko kun-kodo, joo 2
tînar, 8 tûsunjiye.

Âfurfurangi

Âfurfuraŋ tuu ŋelle ko kedem icicanan,
kedem ila tûŋ kû, tûŋ molo âfurfuraŋ kû,
bûrti alle da îni ta waka gu de wâlasire.

Tûni âfurfurangi tûte gim, nêya le, tanu
ken, tani tam kûde de subun kan yon
as yon nun-kodo, âfurfurangi kû tînjariye.

Tûñi âfurfuraŋgi nûkasi gi

Tûñ âfurfuraŋ nûkasii wî i sutuñ
180,000 ye. Sutuñ tuu mari nenee ye.
Mari nenee wî i njori îniŋa nîyembo
nîjirii ye.

**Tûñ wî i ñêtu de
ninnde ño ûsegiye.**

**Tûñ wî mana tuu,
i de âñarii fîritaa
igegiye. Ilawo kaa
kul binije igegiye.
Âñarii ila i hâirta
uriye.**

Îrgiye

Îrgiye ti hâbutuu kâddur tindiñake.
Yagu ti âsurum hâbutuu tiñanan,
ganu kallo tûsunji.

Îrgiye ti gani tîlem kâddur
tîndinasi. Hâgudu akundu koy
nîyembo kâddu tîme.

Hâgudu âdu taren koy, kîji îniņa
akundim kor-kor enin, tuu wî osinjeye.

Âtiye

Âtiye tiro tîlo de mesere, yagu
gâyiriya îniņa but-buta ye. Tuu
âskarta ye, tuu du n̄êtu nênerii ye,
tuu du kedem nicicakee ye.

Kôyol-kôyol

Âtiye mbo kôyol-kôyol mbo koy kûñii
mbara nenee ye. Kûñi tu ñêti ta fandan te,
tu du ñan nar ndor, kimiñ indinegiye.

Tîningi

**Tîningiñ sutuñ îniña 20,000 ye.
Sutuñ tuu ñami iña gu nigeer ye.
Ñami ilu koy tîningi muriye.**

Tîningiñ i gani
tîlem kâddur
îndinasiye. I koy
gâyiriya but-buta
ene. Tîle mâlika ye,
tuu wî kadam
nigee ye.

Tîningi ti kano nîyembo
tillu tene. In ken buragam
tuñuñan, kana ta mbo
buraga kûde na kirima gu
narku tañe.

Aningi

24

Aning sûtunî îniņa 120,000 ye.

Aningi ti nefefer mbara de
nene gi ye. Yagu
nâmmamire fîr nigee
tuu ila as enegiye.

Aningi ti nan lasin-kodo hâkkoy tiro de tiñe.
Hâgudu hâbutum tuṅuṅan, dabe de âṅii larin
turnanje.

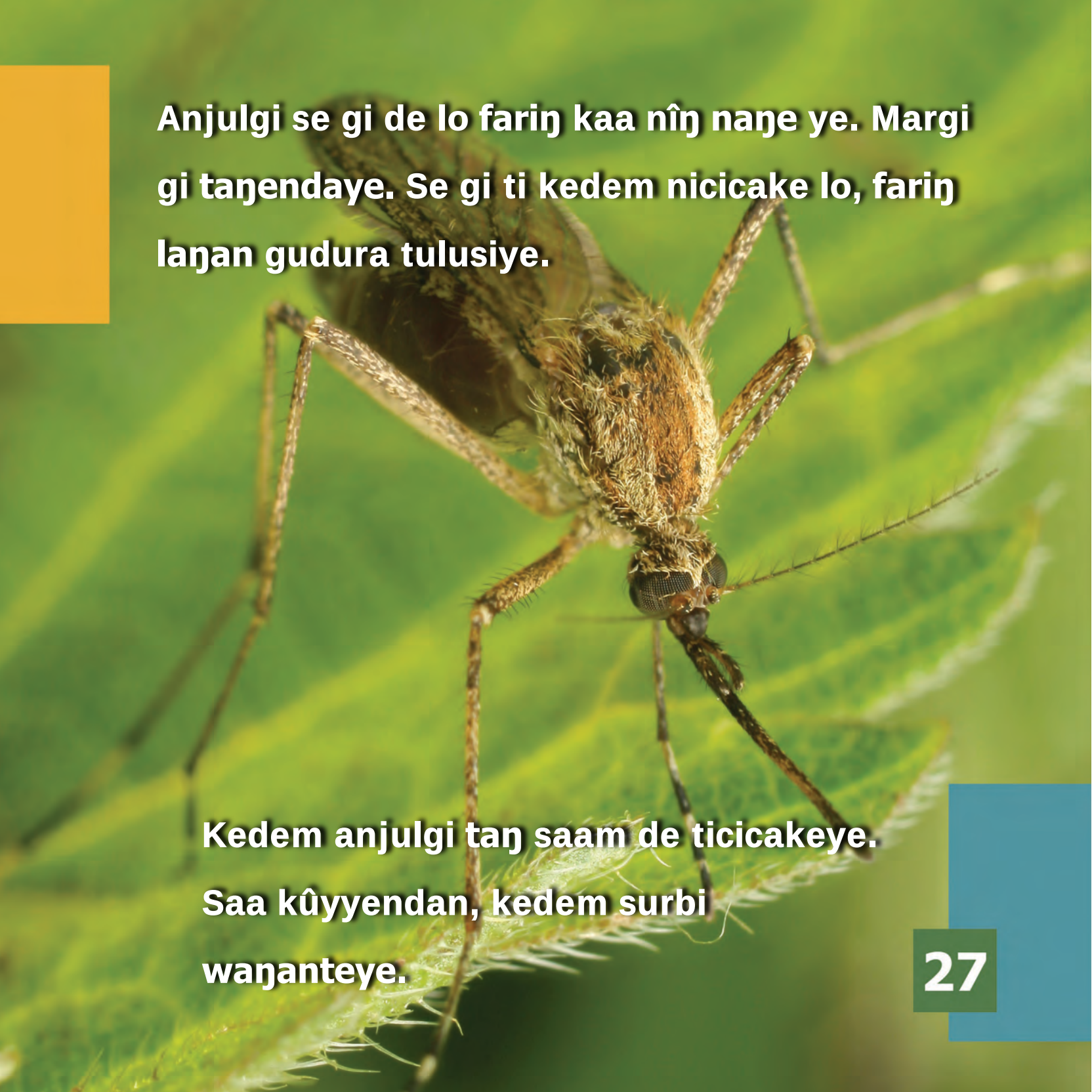
Kaa tuu kaṅgi
nârinju ṅgo ire,
“Maṅ ṅgo ru
aningi noṅ
dukuriyoṅ?”
ire.

Anjulgi

Anjulgiñ sutuñ îniña 3,500 ye, yagu
sutu tîle de gûñuti milariya uri gu
nêneri ye.

**Anjulgi se gi de lo fariṅ kaa nîṅ naṅe ye. Margi
gi taṅendaye. Se gi ti kedem nicicake lo, fariṅ
laṅan gudura tulusiye.**

**Kedem anjulgi taṅ saam de ticiakeye.
Saa kûyyendan, kedem surbi
waṅanteye.**

Kitab gu kitab kanaa dazaga mbo gîlan enaye. Izinko âmbiya
kul morgoloŋiŋaye.

***Ce livre présente des faits amusants sur les insectes,
y compris l'araignée, l'abeille, le papillon,
le scorpion et le moustique.***

Traduit avec permission du livre "Orrora" (Les insectes) en langue dazaga.

*Traduit par Nadifa Mahamat Sileman et Yunisa Kuwa,
avec des révisions de Abdalmajid Abdalla Sileman, Gamar Mahamat Harun,
Juma Ibrahim Harun, Ishak Kamis Mahamat, et Abderazik Mahamat Ahmat.*

Version massalit © 2025 SIL Tchad, B.P. 4214, N'Djamena

www.masarak.org

Amma geyintiraã: APE©2017

Amma ruyintiraã: Arumi Mamar, Mamar Bokor, Yîsip Ger and
Rivers Camp (Galmai Wûji)

Aũ kêliyima: Robert Johnson (Sûmpi Zen)

All Rights Reserved

